

ESTONIA TEATER

PRIIT ARDNA operett

KALURINEIU

(kontsertetendus)

Libreto IRMA TRUUPÕLD

Orkestreerinud PAUL KARP ja JAANUS JUUL

Muusikajuht TARMO LEINATAMM

Koormeistrid ANNE DORBEK ja JÜRI RENT

Kontsertmeister JAANUS JUUL

18. mai 1992

OSADES:

Ingel Voog
ANU KAAL

Veski-Tiiu
SIRJE PUURA

Kaarin Sonnenvaldt
NADEŽDA KUREM

Ülo Aas, ajakirjanik
ANTS KOLLO

Jüri Põldmaa, karikaturist
TÕNU KILGAS

Jaan, kalur
HANS MIILBERG

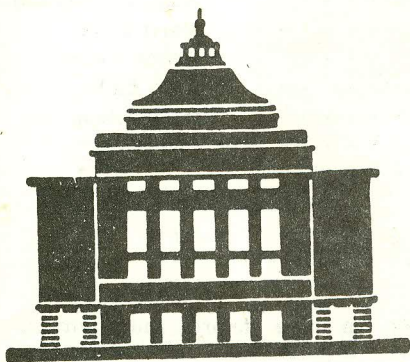
Pulliste, Mulgimaa taluperemees
TEO MAISTE

Jutustaja
TÕNU KILGAS

ESTONIA TEATRI KOOR JA ORKESTER

Priit Ardna (1892—1981) lõpetas 1912. aastal R. R. Griwingi eramuusikakooli oreli alal, õppides samas koolis aastani 1914 ka kompositsiooni. Töötas organistina Thbilisis, Tartus, Tallinnas ja Viljandis, juhatas orkestrit «Ugalas» ja «Endlas». Aastast 1944 elas Rootsis, kus töötas organistina. Tema loomingus on tähtsad operetid «Ly» (1931), «Tütarlaps kodumaata» (1934), «Tatra tüdruk» (1937), «Kalurineiu» (1941) ning paguluses valminud laulumäng «Õnnestunud manööver» (1951). Priit Ardna on kirjutanud ka koori- ja soololaule ning instrumentaalset kammermuusikat.

Libretist Irma Truupõld on tuntud eelkõige lastekirjanikuna, eriti tuntud on tema lastejutud «Rohelise päikese maa» (1936), «Kuidas Jõuluvana endale ameti leidis» (1937) ja «Aadi esimene armastus» (1937).

ESTONIA TEATER

„KALURINEIU“

Operett 3 vaatuses eelmänguga.

Priit Ardna muusika. Irma Truupõllu libretto „Estonia“ teatri lavale kohandatud.

Lavastus: Agu Lüüdik. Muusikajuht ja kontsertmeister: Kasimir Shipris.

Koorijuht: Tiiu Targama. Tantsujuht: Anna Ekston. Lavapildid: Voldemar

Haas. Riietus: Silvia Leitu.

OSALISED:

Madis, vana kalur		Ants Jõgi
Ingel Voog, tema tütre tütar		Milvi Laid
Tiiu, noor koolitüdruk, veskiomaniku tütar		{ Riina Reinik
		{ Mari Kamp
Paul Kaselaan, peatoimetaja		Agu Lüüdik
Ulo Aas		Harri Kaasik
Jüri Põldmaa		Teet Koppel
Juhan Alaveski	} ajakirjanikud	Jüri Roosaar
Oskar Laanemäe		Artur Rinne
Ats Nurmiste		Adolf Orgo
Helga Roos		Linda Sellistemägi
Virve Ainmaa		külasena Salme Lott
Luule Rand	} korrektorid	{ Liisu Särme
		{ Ellen Niglas
Valve Lehtmets		Ludmilla Rebane
Karin Soonvald		Agnes Lepp
Pr. Soonvald, Karini ema		Valentine Kask
Pr. Soonvaldi sõbratar		Liidia Viidas
Pan Seklinsky		Valentin Lind
Pulliste — mulgi peremees		Hugo Laur

Jaan, kalur	Jaan Villard	
I vana kalur	Jaan Haabjärv	
II vana kalur	August Mihklisoo	
Kaluritüdrukud	}	Maret Pank
		Helme Reilas
		Aino Einla
		Ia Uudelepp
Leo	} jooksupoisid	* * *
Ruudi		* * *

„Kalurineiu“ sisust.

„Kalurineiu“ peamiseks motiiviks on ühe noore saaretüdruku palav armastus oma kehva kodunurga vastu ja tema võitlus selleks, et saavutada saarekaluritele paremaid töö- ja elutingimusi. Me näeme aga, kuidas elu ise ja inimeste tigidus teeb siirale ja puhtasüdamelisele tüdrukule võitluse peagu võimatuks, kuni ta siiski saavutab oma igatsetud „tõe ja õiguse“. Operetis muidugi ei puudu ka armastuse motiiv, kuid tavalist lahendust sellele ei järgne. „Kalurineiu“ on püütud opereti raamides jääda võimalikult realistlikuks ning kinni pidada enam-vähem elulähedasest usutavusest. Sära ja kergemat laadi lõbustuste armastaja leiab aga pressiballi-vaatusest kindlasti seda, mida ta süda ihkab.

„Kalurineiu“ on operett, kus puudub küll täiesti sentimentaalitsemine, kuid selle asemel on antud kauneid meeleolusid.

Priit Ardna muusikas kajastub nii rahvusvaheline kui ka kodumaine (saartele omane) rahvuslik koloriit. „Kalurineiu“ muusika on „Estonia“ suurendatud opereti orkestrile seadnud Paul Karp.

Eelmäng.

Suvel ühe Saaremaa lähedal asetseva väikese saare rahvas ootab mereretkelt koju kalureid, viites aega võrgupaikamisega ja mõnusa külaklatšiga. Külätüdrukutele on suureks sensatsiooniks, et üks neist, gümnaasiumiharidusega Ingel Voog, kavatses tõsiselt siirduda suurele maale, kuid mitte seiklushimust „õnne ja prints“ otsima, vaid selleks, et teostada suuremaid igatsusi — teha midagi oma väikese, ainelises viletsuses manduva kodusaares heaks. Ootamatult saabub saarele salkkond ajakirjanikke pealinna „Õhtulehe“ juurest. Ingel ja tema sõbratar Veski-Tiiu on tutvunud nendega ühes Kuressaare pansionis. Ajakirjanike tulek ei ole päriselt juhus, vaid peatoimetaja Kaselaan on eriliselt soovinud külastada saart, kus tema noore üliõpilasena on veetnud ühe ilusa ja romantilise suve. Kuna nooremad mehed siirduvad külakaunitaridega kõrtsi tantsima, jääb Kaselaan vestlema Ingel Voogiga. Ingel on talle sümpaatne haruldase sarnasuse tõttu kellegi kalli kadunuga. Kuna peatoimetaja näib olevat lahke ja sõbralik inimene, palub Ingel Voog endale kohta toimetuses. Mõninga puiklemise järele Kaselaan nõustub, kuna talle tundub, et Inglis peitub enam väärtuslikku kui teistes temataolistes tüdrukutes. Kaselaane vastutulelikkust mõistab aga valesti toimetuse sekretär Ülo Aas ja solvab tahtlikult Inglit, lootes, et tüdruk tema käitumisest hirmutatuna loobub mõttest pääseda ajakirjanike sekka. Samal ajal saabuvad merelt oodatud kalurid, ja kuigi vahepeal saareneiu on südamliselt sõbrustanud linnameestega, unustatakse nood nüüd sedamaid. Külarahvas võtab juubeldades vastu kalurid, kelle võrgud on täis saaki. Ajakirjanikud peavad lahkuma kõigist tähelepandamatult.

I vaatus.

Järgneval kevadtalvel, „Õhtulehe“ toimetuses. 1. pilt korrektuuris. Korrektorite vestlusest selgub, et Ingel Voog siiski on sügisel asunud ajalehe juurde tööle, kuna samal ajal toimetuse sekretär Aas, olles oma sügisese välismaareisil jäänud sõja jalgu, on hakanud oma lehele sõjakirjasaatjaks länerindelt. Toimetuses asendab teda praegu Ingel Voog. See tekitab toimetuse naistes muidugi paksu verd, kuna arvatakse, et Ingel teeb karjääri vaid selle tõttu, et ta on peatoimetaja sõbratar. Oodatakse põnevusega tagasi Aasa. Aas on teel koju kohanud Brüsselis sõjapögenikku, „Õhtulehe“ peaaktsionäri Soonvaldi tütar Karinit, ja temaga kihlunud. 3. pildis näeme toimetusruumi, kus „lehetegemine“ parajasti on lõppemas. Ka siin oodatakse Aasa, eriti ärevuses on Ingel Voog. Toimetusse ilmub äkitselt Karin Soonvald, niisama tujukusest, et näha, millistes oludes tema peigmees seni töötas. Ka teda üllatab, et Aasa asendab naine, kes toimetusse tuli alles sügisel, ja ka tema naiselik kadedus oletab Ingli edu taga midagi kahtlast. Paratamatult juhtub nii, et mõlemad naised ütleavad teineteisele teravusi. Karini ässitusel hakkab Ingel järsku mõtlema ajakirjanike pressiballile minemisest. Tal ei ole aga parajasti küllalt raha ja nii palub ta ühe korrektori endale käendajaks ning ostab kleidi võlgu. Tema äraolekul saabub toimetusse Aas ja asub peatoimetaja kabinetis lõpetama üht vestet. Peatoimetaja Kaselaan on hetkeks üksi toimetuse ruumis ja võtab vastu telefonikõne kaubamajast, kust tahetakse saada täpsemaid andmeid Ingel Voogi kohta. Kuuldes, milles asi seisab, lubab heasüdamlik toimetaja isiklikult öien-dada Ingli arve, sest ta tahab, et neiu pääseks takistamatult ballile, kõrgi Karini kiuste. Seda telefonikõnet kuulab pealt korrektor Virve, õel tüdruk, kes Inglit ei salli. Järgneb peatoimetaja ja Aasa kohtamine. Peatoimetaja jutustab Aasale Ingel Voogi andekusest ja edust, püüdes Aasa lepitada Ingliga kui võistlejaga tööalal. Aasale aga Ingli toimetuses viibimine ei meeldi ja esimesel kokkupuutumisel annab ta tüdrukule seda tunda. Aasa veste pärast tulebki noorte vahel kokkupõrge, mida aga katkestab Karini telefonikõne. 4. pildis Ingel võtab korrektuuriruumis vastu oma sõbratari kodusaaress, koolitüdruku Veski-Tiiu, kes salaja on põgenenud pealinna, et siin pressiballil kohata oma „armastust“, „Õhtulehe“ karikaturisti Jüri Põldmaad. Vaest Tiiut tabab aga suur pettumus. Ingel ei taha koolitüdrukut lasta ballile ja keeldub karmilt igasugusest abist. Õnneks kohtab aga Tiiu Jürit ja saab tema niikaugelt, et ta ise lubab teda viia ballile, muidugi Ingli teadmata. Lõbus paarike lahkub, et segamatult septseda oma „sõjanõu“. Korrektuuri tuleb Aas ja palub Ingliilt andestust oma järsu käitumise pärast. Ka Ingel vabandab, kuna temagi vaidluses ei olnud täiesti erapooletu. Nimelt on temale Aasa poolt ülestõstetud vallasemade küsimus eriti õrn koht. Ta ei ole ise küll vallaslaps, kuid teab külajuttude kaudu, et ta ei kannu oma õige isa nime. Ema nooruse eksimus puudutab valusalt tema enesetunnet. Nii lepivadki noored ja lahkuvad töölt suurimas sõpruses. Pärast seda kohe helistab Karin Soonvald ja kuuleb jooksupoisilt, et tema peigmees on lahkunud Ingel Voogiga, olles aga veerand tundi varem keeldunud kohtamast temaga — ajapuudusel.

II vaatus.

Ajakirjanike pressiball. Peatoimetaja Kaselaan jagab heldesti loose neiukestele, kuid kogu aeg hoidub ta peamiselt Ingel Voogi lähedusse. See riivab Ülo Aasa, kes oletab, et vananev toimetaja Ingliile teatud tagamõttega läheneb. Kuid tema enda sõprus Ingel Voogiga ei meeldi

tema pruudile ja Karin annab „kalurineiu“ väga teravalt mõista, et tema koht ei ole „seltskonnas“. Rahu ei anna kadedale tüdrukule ka Ingli tõesti ilus ja hinnaline kleit, ta lihtsalt ei usu, et „tindiste sõrmedega tippmamsel“ selle ise ostis. Aas teeb, mis tema võimuses, et leevendada pruudi teravusi, ning solvatud Ingel nõustub siiski jääma balliile. Samal ajal otsib karikaturist Põldmaa suure murega oma Veski-Tiiut, kellele ta rahapuudusel ei saanud õigel ajal järele sõita ja kes kodust oli kadunud. Tiiu on aga kavalal kombel osanud tulla balliile rikka mulgiperemehe Pullistega ja laseb Jüril nüüd armukadeduses sipelda. Ometi ei lase nad mõlemad kaua rikkuda oma ballirõõmu ja lepivad peatselt. Järgnev pilt kujutab daamide tuba. Seal kurdab direktoriproua Soonvald ühele sõbratarile, et ta on pettunud Karin kihlusest kehva ajakirjanikuga. Pealegi flirdib kergemeelne Karin ballil kellegi kahtlase tüübiga, kes ilmselt ei näi kuuluvat „seltskonda“. Ema kahtlused hajutab aga Karin ise, seletades, et „kahtlane tüüp“ on hoopis pan Seklinsky vanast Poola aadlisoost. Ta annab mõista, et kihlust Aasaga on kerge katkestada ja selle asemel targem võtta vastu pani kosjad, kuna seiklushimulisele tüdrukule avaneb võimalus ümbermaailma-reisuks. Naiste seltskonnas tuleb nüüd jutu alla Ingel Voogi kahtlaselt hinnaline kleit. Nüüd segab end jutuajajasse korrektor Virve. Tema on ju „oma kõrvaga kuulnud“, et Kaselaan Inglile ostis mainitud kleidi. Nüüd on Karinil relv käes. Daamid siirduvad Kuu-kohvikusse vaatama balletti. Pärast ettekannet leiavad ühes vaikselt nurgakeses teineteise lõplikult Tiiu ja Jüri. Suures ballisaalis esineb Ingel Voog, lauldes oma kodunurga rahvalaulu „Kalurineiu“.

Tema ettekanne on seda hingestatut, et ta tahtmatult on armunud Aasasse ega suuda seda enam salatagi. See aga ei meeldi peatoimetaja Kaselaanele, kes õigustatult arvab, et Aasa ja Ingli sõprus seltskonnas äratas ebameeldivat tähelepanu. Aas ei ole mitte asjatult tuntud ja rikka neiu kihlatud peigmees. Mõlema mehe vahel tuleb sellepärast kokkupõrge. Konflikt jääb aga esialgu lahendamata, kuna nad mõlemad tahtmatult satuvad pealt kuulma, kuidas pan Seklinsky Karinile teeb abieluesilduse ja peale selle veel ühe kergemeelsemat laadi ettepaneku. Solvatud ja vihane Aas võtab oma pruudi käsile, too aga jääb seisukorra peremeheks sellega, et tungib alatult kallale Ingli isikule. Samal ajal ilmub Ingel ning nüüd heidab Karin talle lausa näkku süüdistuse, et ta on peatoimetaja Kaselaane armuke. Tõenduseks on ju Kaselaane ostetud hinnaline kleit. Ingli vastuväiteid ei usu keegi, kuna Kaselaan ise otsekohe asja selgitada ei suuda. Pettunud ja vihane Aas jätab tüdruku sinnapaika. Ka Ingel on valusasti pettunud, eriti Kaselaanes, kelles ta uskus leidnud olevat vanema sõbra ja õpetaja, kuid kes nüüd äkki näib osutuvat pealetükkivaks seelikukütiks. Ta taipab äkitselt, et tema edu ajalehe juures nähtavasti ei olnudki tingitud tema tublidusest ja võimeist, vaid lihtsalt Kaselaane soosingust. Solvatud uhkusest vallatuna, õnnetuna ja pettununa ei võta ta kuulda Kaselaane vabandust, vaid saadab mehe minema, eelistades jääda üksi.

III vaatus.

Hilissuvel kalurikülas, Veski-Tiiu ja Jüri pulmas. Ingel pidi talvel küll loobuma oma kohast „Õhtulehe“ juures, ent jäädes pealinna edasi on ta kuidagi läbi löönud. Nagu kuuleme kalurite jutust, töötab ta praegu juhtival ja vastutusrikkal kohal. Ta ilmub küll pulmamajja, ent siin haarab teda kõhklus, kas ta suudab rahulikult kohata „Õhtulehe“ inimesi. Kaval Tiiu mõjutab teda siiski jääma. Samal ajal, kui Ingel viib oma kohvri koju vanaisa juurde, saabub oodatud toimetusrahvas. Kui pulmalised siirduvad majja, peatab Ingli

vanaisa Madis peatoimetaja Kaselaane. Ta on Kaselaanes ära tundnud oma kadunud tütre petliku armastaja. Vaikselt nukras jutustuses annab ta nüüd Kaselaanele teada, et Ingel Voog on tema tütar. Nüüd selgub Kaselaanelegi, miks Ingel kogu aeg temale on olnud nii seletamatult lähedane. Tema ei võinud aimatagi, et ta nooruse armastatu ootas temalt last, ja kui tal ükskord oli võimalik mõelda naitumisele, siis oli Ingli ema ammuigi läinud teisele mehele ja siis hukkunud merel. Vanaisa ja Kaselaane vestlust kuulavad pealt mõlemad: Ingel ja Aas. Ja mõlemaile laheneb meeldivalt nii mõnigi tume ja valus küsimus. Nüüd on tulnud aeg leppimiseks ka nendele. Leppimine toimubki, ent opereti „õnnelik lõpp“ siiski ei esita meile teist pruutpaari. Ülo Aas ja Ingel ei kiirusta abiellu tormamisega. Aeg on seline, kus tuleb tegelda suuremate ülesannetega kui väikesed isiklikud vahekorrad.